

Зелена економија и климатска неутралност

Огњен Ерић, Сениша Куртеш, Срђан Амиџић

Сажетак: Зелена економија се везује за приступ економском развоју, који је прилично комплексан. Овај концепт је присутан у бројним сегментима живота, тако да се за зелену економију може рећи да је економски али, истовремено, и мултидисциплинарни развојни феномен. Циљ зелене економије је реализација економског раста и развоја уз смањење ризика за уништавање животне средине. Дакле, уско је везана са еколошку економију, али са већим степеном учешћа јавних политика у њеној реализацији. С обзиром на ограниченост природних ресурса, континуирани и прогресивни раст броја становника у свијету, зелена економија се јавља као економска развојна нужност. Отуда је све већа заинтересованост доносилаца јавних политика у свијету за овај приступ економском развоју. У складу са свјетским тенденцијама, намеће се потреба и за анализом стања зелене економије и проучавањем њених перспектива. Компарацијом релевантних елемената зелене економије на међународном нивоу (нпр. у Европској унији), региону, али и у Босни и Херцеговини, у овом дијелу монографије настоје се идентификовати предности, недостаци и кључни потенцијали за будући развој економије у овом контексту. Анализе су показале да европске земље имају предност у погледу зелене економије. Може се закључити да ове земље имају специфичне политике развоја зелене економије, а то се одражава и на њихов укупни развој.

Цитирање: Ерић О, Куртеш С, Амиџић С (2023) Зелена економија и климатска неутралност. У: Илић П, Говедар З, Пржуљ Н (уредници) Животна средина. Академија наука и умјетности Републике Српске, Бања Лука, Монографија LV:553–577

Cite as: Erić O, Kurteš S, Amidžić S (2023) Green economy and climate neutrality. In: Ilić P, Govedar Z, Pržulj N (eds) Environment. Academy of Sciences and Arts of the Republic of Srpska, Banja Luka, Monograph LV:553–577

Такође, економије са значајним учешћем у свјетском БДП-у (Канада, САД, Јапан и Кина) знатно су од 90. перцентила у индексу зелене економије, што имплицира да је стварање њихове производње више на терет ограничених ресурса, а мање у смјеру економске и еколошке одрживости. Када је ријеч о земљама из нашег непосредног окружења, већина се налази у 3. и 4. квартилу на ранг-листи пројекта Глобални индекс зелене економије (GGEI). Заостајање земаља у окружењу за развијеном Европом у подручју зелене економије видљиво је у готово свим показатељима од којих се састоји GGEI. Боља перспектива у овом подручју за земље у окружењу могућа је уз континуирано подизање свијести свих актера о значају екологије и зелене економије. Препоруке креаторима економске политике усмјерене су на све правце од којих се састоји глобални индекс зелене економије, а међу њима се истичу: декарбонизација, енергетска ефикасност, улагање у обновљиве изворе енергије, подизање свијести јавности о значају економске и еколошке одрживости, итд. Усклађивање са стандардима Европске уније у свим подручјима зелене економије и заштите животне средине предуслов је за провођење наведених препорука.

Кључне ријечи: Зелена економија, климатска неутралност, одрживи развој, глобални индекс зелене економије, Европска унија

16.1. Увод и досадашња истраживања

Да би задовољили своје егзистенцијалне и друге потребе, људи искориштавају природне ресурсе прилагођавајући живот стеченим навикама. У том процесу је створена производња која утиче на природну средину и екосистем, а ограниченост природних ресурса имплицира њихову несташицу. Својим дјеловањем на природу и равнотежу екосистема човјек узрокује и климатске промјене. Зелена економија се јавља као начин за постизање компромиса између економских циљева и ограничених ресурса, уз поштовање принципа одрживости. Овај приступ се зато сматра усмјереним ка будућности, ка промјени људских навика у правцу одрживог развоја и енергетске ефикасности.

У литератури не постоји јединствена дефиниција појма зелене економије. Међутим, у основи свих дефиниција је јединствен циљ, а то је достизање благостања побољшањем квалитета живота људи. Према мишљењу неких аутора, зелена економија је начин побољшања општег квалитета живота и животне средине (D'amato and Korhonen 2021). За Ризнића и сараднике (2017) појам зелене економије представља скуп могућности усмјерених на

побољшање општег квалитета живота. Према мишљењу овог аутора, кључни елементи за зелену економију су: одрживо означавање, размјена информација, образовање и др. Зелена економија, сматра овај аутор, еколошки је одговорна економија, са позитивним утицајем на привреду, друштво и животну средину.

Сматра се да су Пирс, Маркандја и Барбиер (Pearce et al. 1989) први употребили термин зелена економија. У свом истраживању они су дали оцјену о стању и предложили конкретне мјере и политике у погледу економског развоја и заштите животне средине. Наиме, уочили су да се националне економије, а уједно и свијет, суочавају са парадоксом економског развоја који нарушава животну средину и квалитет живота. Пирс (Pearce 1992) се у наставку истраживања фокусирао на економске анализе о глобалним еколошким пријетњама кад је ријеч о клими, ваздуху и биодиверзитету, глобалном загријевању, озонским рупама, сјечи шума и другим еколошким проблемима, настојећи да дефинише националне и међународне економске политике којим би се искористиле могућности примјене зелене економије на глобалном нивоу.

Временом, зелена економија је постала општеприхваћен концепт кроз велики број иницијатива и међународних конференција (Вуковић и сар. 2020). У том контексту се истиче Иницијатива за зелену економију из 2008. године у оквиру Програма Уједињених нација за животну средину (*United Nations Environment Programme*, UNEP). Глобални зелени договор је резултат UNEP и наведене иницијативе. Тада су предложене глобалне политике и циљеви одрживог развоја (UNEP 2009a; Barbier 2010). Глобални зелени нови договор позива свјетске економије да стимулишу економски развој уз реализацију три кључна циља: економски опоравак, искорјењивање сиромаштва и смањење емисије издувних гасова и деградације екосистема (UNEP 2009b). У оквиру глобалног зеленог договора дефинисане су смјернице и препоручене су конкретне активности за подстицање економског опоравка и одрживост свјетске економије. При томе су политике груписане према нивоу развијености националних економија. Одвојено су дефинисане мјере за развијене и за мање развијене земље. Економска развијеност, неразвијеност и конкурентност анализиране су током истраживања Куртеша и сарадника (Kurteš et al. 2021) и Амиџића и сарадника (2016). У првој групи развијених земаља, састављеној углавном од чланица Организације за економску сарадњу у развој (*Organisation for Economic Co-operation and Development*, OECD), циљ је да се 1% бруто домаћег производа (БДП) потроши на смањење емисије издувних штетних гасова. У другој групи земаља (земље у развоју) циљ је да се редукују емисије издувних гасова, уз трошење 1% БДП-а на побољшање питке воде и система канализације, те за улагање у

образовање и здравље становништва. У овом контексту посебно су значајна истраживања у којима се оцењује повезаност образовања, улагања у здравље и економског развоја (Erić 2018; Erić et al. 2021a). Значај ове теме видљив је и по томе што зелену економију анализирају и свјетски економски ауторитети (Krugman 2010).

У Програму Уједињених нација за животну средину, у Иницијативи за зелену економију 2011. године, публикован је Извјештај о зеленој економији. У овом извјештају побија се тврдња да зелена економија успорава економски раст свјетске економије. Тврди се супротно, да зелена економија не успорава, него може да буде покретач свјетског економског раста, новог запошљавања и искорјењивања сиромаштва. Повезаност запошљавања и економског раста истраживали су Куртеш и Амићић (2011a).

Осим већ наведених, за промоцију зелене економије и зеленог раста, значајну улогу имале су и друге организације и конференције. Међу њима се истичу Конференција Уједињених нација о трговини и развоју (*United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD*), Одјељење Уједињених нација за економска и социјална питања (*United Nations Department of Economic and Social Affairs, UNDESA*), Секретаријат Конференције Уједињених нација о одрживом развоју (*United Nations Conference on Sustainable Development, UNCSD*) и Организација за економску сарадњу и развој (*Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*).

Значај зелене економије препознала је и Европска унија. Документ под називом Европски зелени договор (*European Green Deal*) резултат је бројних преговора. Зацртани циљ у том документу је стварање конкурентне и ресурсно ефикасне економије, важне за сваку чланицу (Европска комисија 2019). Овај документ је показатељ стратешког приступа Европске уније (ЕУ) зеленој економији. Такође, из Европског зеленог договора види се да се ЕУ залаже за равномјеран економски развој свих региона/подручја.

Глобални индекс зелене економије (*Global Green Economy Index, GGEI*) установљен је 2010. године. Њим се мјери ефекат држава у остваривању овог концепта. На основу анализе остварених резултата 160 економија, врши се рангирање на пољу зелене економије (Dual Citizen 2022). На тај начин се прати напредак у примјени овог концепта.

Према најновијим извјештајима, на врху ранг-љествице перцепције налази се Шведска, а иза ње су: Швајцарска, Норвешка, Француска, Данска и Исланд. Напредак у примјени овог концепта примјетан је и у Етиопији, Замбији, Бразилу и Костарики, земљама које су рангиране међу првих петнаест.

Азијске земље нису добро рангиране на овој скали. Земље са развијеном производњом и извозом енергената Кувајт, Катар, Саудијска Арабија, као и Русија, имају ниске вриједности глобалног индекса зелене економије. Док се већина земаља ЕУ налази у врху листе, Мађарска, Чешка, Естонија, Пољска, Румунија и Словачка су близу дна љествице (Dual Citizen 2022).

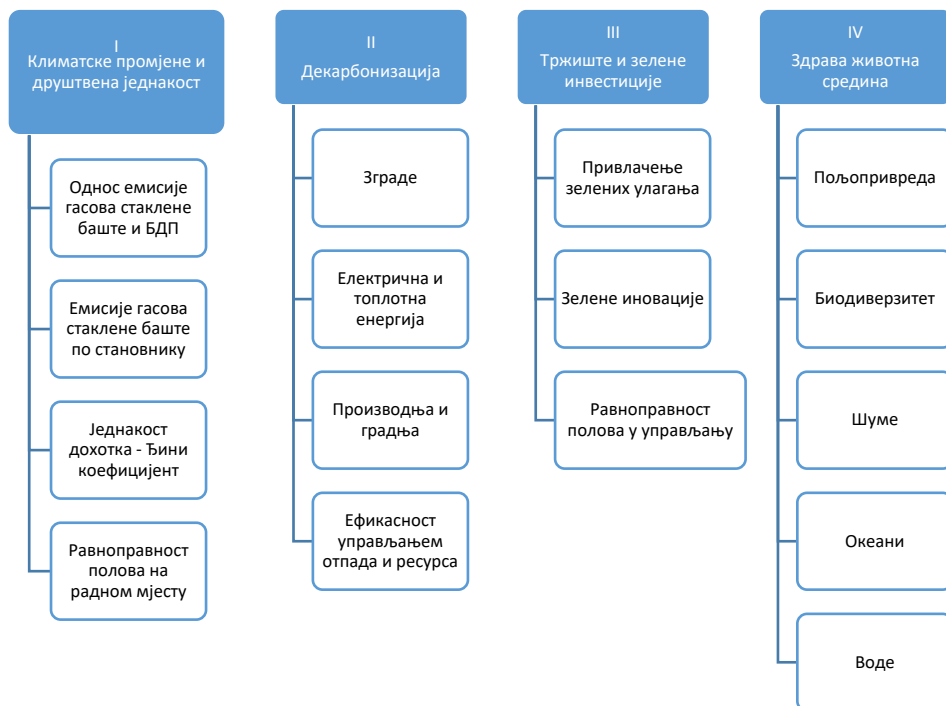
Предмет овог рада је анализа и међусобна компарација напретка у области зелене економије изабраних земаља. Када је ријеч о Босни и Херцеговини, напредак је скроман. Међутим, велики потенцијал за даљи развој овог концепта налази се у ресурсним, климатским и геолошким карактеристика наше земље. Уз овај потенцијал потребне су и координација и сарадња са другим земљама, истог или сличног нивоа развијености, а које имају више успеха у реализацији зелене економије.

16.2. Методолошки оквир: глобални индекс зелене економије

Глобални индекс зелене економије (GGEI) мјери зелене економске перформансе 160 земаља у четири димензије: климатске промјене и друштвена једнакост, декарбонизација, тржиште и зелене инвестиције и здрава животна средина (Сл. 16.1). Овај индекс, први пут публикован 2010. године, сада је високо референтни извјештај на глобалном нивоу, који користе креатори политика, међународне организације, невладин и приватни сектор. У сачињавању овог индекса користе се квантитативни и квалитативни индикатори - димензије за мјерење резултата сваке од земаља. Укупан број бодова којим су земље рангиране креће се у распону од 0 до 100.

Наведене димензије су једнако пондерисане у израчунавању укупног резултата индекса. Сваки показатељ је такође једнако пондерисан унутар четири главне димензије. У наставку ће се дати кратак дијаграмски и описни преглед ових показатеља и података, те ће се објаснити приступ, одабир података, пондерисање, мјерење напретка и удаљености од циљева и друга питања повезана са креирањем индекса.

Димензија 1: Климатске промјене и друштвена једнакост. Ову димензију GGEI одређују четири подиндикатора: два показатеља повезана са успјешношћу климатских промјена и два показатеља повезана с друштвеном једнакошћу. Што се тиче мјерења, напредак од настанка овог индекса до данас разматра се за сва четири показатеља. Разматрају се и циљеви социјалне праведности.

Сл. 16.1. Глобални индекс зелене економије (Dual Citizen 2022)

Fig. 16.1. Global Green Economy Index (Dual Citizen 2022)

Кључни показатељ климатских промјена је однос емисије гасова стаклене баште и БДП. Посматране су укупне емисије гасова стаклене баште у контексту БДП. На овај начин се долази до информације да ли земље спроводе декарбонизацију уз повећање благостања. БДП је економски покретач и универзална мјера укупне величине економије. Постоји низ аутора у чијим истраживањима посебно мјесто заузимају анализе управо овог економског показатеља (Amidžić et al. 2016; Куртеш и Амиџић 2017; Амиџић и сар. 2020).

Емисија гасова стаклене баште по становнику - показатељ је који је повезан са националним перформансама климатских промјена. Овај индикатор прати укупне емисије гасова стаклене баште у контексту демографског фактора и ствара увид у то да ли се земље декарбонизују и смањују ли производњу штетних емисија у односу на број становника.

Једнакост дохотка рачуната Ђини (*Gini*) коефицијентом индикатор је који мјери степен једнакости дохотка у земљи. Вриједност овог коефицијента 0 указује на савршену једнакост, док коефицијент 1 указује на потпуну неједнакост расподеле дохотка.

Равноправност полова на радном мјесту је подиндикатор који се мјери стопом учешћа у радној снази. Израчунавање равноправности полова на радном мјесту, тј. омјер учешћа жена и мушкараца у радној снази, изводи се дијељењем стопе учешћа жена у радној снази стопом учешћа мушкараца у радној снази и множењем са 100.

Димензија 2: Декарбонизација различитих сектора (снабдијевање електричном и топлотном енергијом, производња и грађевинарство, транспорт, те ефикасност управљање отпадом и ресурсима). Овај дио *GGEI* представља срж зелене економије већине земаља. Преласком на ефикасну употребу ресурса у наведеним областима земље могу остварити повећање продуктивности и смањити емисије гасова стаклене баште.

Зграде - с обзиром на то да зграде много доприносе емисијама гасова стаклене баште, декарбонизација је највише усмјерена на њих. У развијеним земљама и градовима сматра се да зграде учествују са више од 50% укупних штетних емисија. У складу са тим препоручује се одржива и енергетски ефикасна градња.

Електрична и топлотна енергија - сматра се да је више од половине глобалне потрошње енергије повезано са гријањем, углавном за домаћинства и индустрију. При томе, циљ електрификације у зеленом контексту јесте довести електричну и топлотну енергију до већег броја становништва без значајног повећања емисија гасова стаклене баште. Декарбонизација ове области је такође приоритет и у великој мјери зависи од развијености инфраструктуре али и финансијских капацитета за њену реконструкцију.

Производња и градња - основни циљ ове области је такође декарбонизација. Производњом челика и бетона без угљеника обезбиједио би се ниво декарбонизације неопходне за постизање циљева смањења емисија до 2030. године.

Транспорт - саобраћај представља област која увелико доприноси глобалним емисијама гасова стаклене баште. Побољшање ефикасности у смањењу емисија гасова из возила од виталног је значаја за остварење циљева зелене економије и циљева одрживог развоја.

Ефикасност управљања отпадом и ресурсима - повећање ове ефикасности веома је важно у дијеловима свијета са растућом популацијом а ограниченим ресурсима. Побољшања у овој области су могућа кроз добру организацију рециклирања и смањење отпада који стварају потрошачи и предузећа те повећањем интензитета обраде отпада и кроз развој кружних - регенеративних економских модела.

Димензија 3: Тржишта и зелене инвестиције. Инвестиције су идеалан ресурс за остваривање основних макроекономских циљева сваке земље, односно високих стопа економског раста (Porović and Erić 2018; Erić et al. 2021b). За прелаз на зелену економију неопходна су значајна јавна и приватна улагања и посвећеност носилаца економских политика у промоцији подстицаја за убрзање зеленог раста. Ова димензија обезбјеђује тржишни простор за зелена улагања и иновације.

Привлачење зелених улагања - за оцјену овог подиндикатора GGEI користи податке о капацитету инсталиране обновљиве енергије, као апроксимацију привлачности националних тржишта за зелена улагања. Извор прикупљања података о капацитетима инсталиране обновљиве енергије је Међународна агенција за обновљиву енергију (*International Renewable Energy Agency, IRENA*). Петнаестогодишњи тренд нових инсталираних обновљивих капацитета (2005–2020) користи се за идентификовање земаља које имају примат улагања у обновљиве изворе енергије. Као подиндикатор за анализу користи се кумулативни инсталирани капацитет обновљиве енергије за 2020. пондерисан и нормализован са БДП-ом. Подаци индикатора обухватају следеће обновљиве енергетске капацитете: биоенергија, геотермална енергија, хидроенергија (осим пумпног складишта), енергија мора, соларна енергија, енергија вјетра итд. (IRENA 2022).

У оквиру ове димензије сврстане су и зелене иновације. Постоји велики број теоријских и емпиријских истраживања у економији која процјењује утицај иновација на економски развој (Porović et al. 2019, 2021). На пољу зелене економије GGEI као облик мјерења зелених иновација користи кумулативне податке о објављивању патената. Ови подаци о патентима изведени су из базе података Свјетске организације за интелектуално власништво (*World Intellectual Property Organization, WIPO*). Мјерење се врши једноставно као обим патената пријављених у посљедњој години у којој су доступни подаци, пондерисани БДП-ом током времена.

Равноправност полова у управљању - родни паритет заступљености у управљању биљежи одређена побољшања, иако далеко од постављених циљева. Подаци GGEI упућују на одређено учешће жена у националним парламентарним тијелима као мјеру равноправности полова у управљању. Напредак у овој области прати се од 2005. године. Потпуна равноправност има вриједност 50.

Димензија 4: Здрава животна средина. Ова димензија је основа одрживог развоја. Дисбаланс између природног екосистема и људске активности у порасту је, са посљедицама на јавно здравље, друштвено и укупно благостање. У ранијим извјештајима GGEI је дефинисао ову димензију кроз

Индекс еколошке ефикасности. Међутим, од 2022. године, шест тема дефинишу су као подиндикатори сврстане у ову димензију: пољопривреда, квалитет ваздуха, биодиверзитет, шуме, океани и воде.

Пољопривреда - централно економско питање у глобалном контексту је област пољопривреде (Роровић et al. 2020). Као и остали подиндикатори теме о здравој животној средини, пољопривреда представља избор између опречних циљева, тј. повећања продуктивности и производње уз очување квалитета земљишта и других инпута за пољопривредну производњу. Помоћу GGEI мјери се овај подиндикатор из података о еколошкој пољопривреди и израчунава се постотак земљишта које се обрађује органским методама.

Квалитет ваздуха - сматра се да је овај подиндикатор у чврстој корелацији са здрављем становништва, посебно у земљама у развоју. Такође се акцентује да се зелена економија путем овог фактора истовремено повезује са привреду, животну средину и друштвене импликације. GGEI мјери квалитет ваздуха помоћу глобалне платформе за стање ваздуха, те прави пондерисане вриједности.

Биодиверзитет и продуктивност екосистема су међусобно повезани. Осигуравање равнотеже биљних и животињских врста има директан утицај на диверзитет усјева и управљање земљиштем. GGEI упућује на податке повезане са циљевима одрживог развоја (*Sustainable Development Goals, SDG*) мјерећи просјечно учешће кључних копнених подручја биодиверзитета покривених заштићеним подручјима. Према глобалним циљевима одрживог развоја повезаног са овим показатељем, 30% копнених подручја требало би да буде покривено заштићеним подручјима до 2030. године.

Шуме - климатске промјене и повећана учесталост шумских пожара имају значајан утицај на глобалну емисију, јер се на тај начин ослобађа велика количина угљен-диоксида. Истовремено, шуме су веома битне за глобалну економију, јер у великој мјери глобална привреда зависи од производње дрвета. За овај подиндикатор мјери се укупна шумска површина у свакој од 160 обухваћених земаља.

Океани – највеће водене површине на Земљи интегрисане су у климу и повезане са економијом. Процјењује се да обезбјеђују 50% кисеоника на Земљи и апсорбују 50 пута више угљен-диоксида од земљине атмосфере. Такође, представљају значајан канал глобалне трговине, значајан извор прехране и важни су развоја рибарства. Помоћу овог подиндикатора GGEI мјери се просјечно учешће кључних морских подручја биодиверзитета покривених заштићеним подручјима. Као глобални циљ повезан с овим

показатељем је да 30% кључних морских подручја буде покривено заштићеним подручјима до 2030. године.

Воде - снабдијевање текућом водом представља све већи проблем у цијелом свијету, а погоршавано је због глобалних климатских промјена. Генерално, овај подиндикатор се односи на постотак нестајања слатке воде у односу на укупну расположиву слатку воду. GGEI у овом контексту мјери проценат повлачења слатке воде у свакој од посматраних земаља у односу на доступну слатку воду. Глобални циљ повезан с овим показатељем јесте да црпљење слатке воде не прелази 25% укупне расположиве слатке воде.

16.3. Емпиријски аспекти: резултати примјене индекса зелене економије

Према посљедњим извјештајима, европске земље су водеће на пољу зелене економије (Таб. 16.1), а нарочито су се у претходном периоду истицале нордијске земље.

У посљедњем извјештају GGEI Шведска је по перформансама заузела прво мјесто. Слиједе је Швајцарска и Норвешка, те Француска. Осим наведених, међу првих десет су и Данска, Аустрија, Велика Британија, Ирска и Португал. Из извјештаја се може уочити да ове земље имају конкретну зелену политику, што се одражава на њихову економију и раст. Економије земаља са значајним учешћем у стварању свјетског БДП-а, као што су Канада, САД, Јапан и Кина, веома су удаљени од 90-ог перцентила на ранг-љествици индекса зелене економије. Из Таб. 14.1. видљиво је да је Канада позиционирана на 37, САД на 38. мјесту, Јапан на 47, а Кина тек на 58. мјесту. Већина земаља нашег окружења налази се у 3. и 4. квартилу на ранг-листи индекса зелене економије. Изузетак је Албанија, која се налази на 39. позицији и за 2022. годину остварује вриједност индекса 0,566. Босна и Херцеговина (БиХ) је на најлошијој позицији међу земљама окружења и заузима 127. мјесто. С обзиром на добре климатске услове и солидне ресурсне изворе, највећи недостатак БиХ може се приписати лошем управљању и ниској свијести о важности природне средине за одрживи и зелени економски развој (Куртеш и Амићић 2011b).

Опредијељеност за афирмацију политике зелене економије потврђују и стратешки документи званичних институција Европске уније. Један од тих докумената је Европски зелени план (Европска комисија 2019).

У Европском зеленом плану представљене су конкретне смјернице и рјешења за изазове пред којим се налазе животна средина и клима. То је нова стратегија раста којом се ЕУ настоји претворити у просперитетну

економију са модерном, ресурсно ефикасном и конкурентном привредом (Европска комисија 2019).

Таб. 16.1. Ранг земаља и вриједности у индексу зелене економије 2022. године (Dual Citizen 2022)

Table 16.1. Ranking of countries and values in the green economy index 2022 (Dual Citizen 2022)

Ранг	Земља	Индекс перцепције
Првих десет земаља		
1	Шведска	0,799
2	Швајцарска	0,781
3	Норвешка	0,747
4	Француска	0,744
5	Данска	0,742
6	Исланд	0,713
7	Аустрија	0,711
8	Велика Британија	0,704
9	Ирска	0,703
10	Португал	0,701
Изабране развијене економије		
37	Канада	0,580
38	САД	0,567
47	Јапан	0,547
58	Кина	0,528
Земље из окружења		
22	Хрватска	0,667
28	Словенија	0,639
39	Албанија	0,566
57	Црна Гора	0,531
81	Србија	0,495
100	Сјеверна Македонија	0,476
127	Босна и Херцеговина	0,426

Овим планом предвиђено је да до 2050. године неће бити нето емисија гасова стаклене баште, уз економски раст без претјеране употребе ресурса (Европска комисија 2019). Истовремено са наведеним циљевима настоје се заштитити: природни капитал ЕУ, здравље и благостање становништва од ризика повезаних са околином. Компатибилност циљева који су постављени

у стратешким документима званичних институција Европске уније и подиндикатора у оквиру индекса зелене економије могу се уочити на Сл. 16.2.

Сл. 16.2. Циљеви Европског зеленог плана (Европска комисија 2019)

Fig. 16.2. European green deal goals (Европска комисија 2019)

У складу са својим циљевима и стратегијама, Европска унија сериозно приступа подршци кандидатима за чланство. Као примјер добре праксе у контексту зелене економије је и Зелена агенда за Западни Балкан (Европска комисија 2022). У оквиру овог стратешког документа дефинисани су четири стуба и пет области развоја зелене економије Западног Балкана. Као стубови се истичу: чиста енергија, одрживи транспорт, развој приватног сектора и околина и клима. Области развоја зелене економије овог региона су: декарбонизација и клима, циркуларна економија, смањење загађења, одрживи системи хране и руралних области, те одржавање биодиверзитета. За реализацију Зелене агенде за Западни Балкан Европска унија је планирала да усмјери финансијску подршку од око 730 милиона евра у стратешком периоду 2021-2027. године.

У Таб. 16.2. представљен је индекс зелене економије, са вриједностима индекса и рангирањем земаља чланица у оквиру Европске уније. Очекивано је позиционирање земаља које се налазе у 90-ом перцентилу (прворангираних 10), јер их је већина рангирана на том мјесту и укупном GGEI. Међутим, може се уочити да се међу првих десет земаља не налазе и економски најснажније земље чланице. Тако нпр. Њемачка и Италија заједно

учествују са око 37,5% стварања укупног бруто домаћег производа у ЕУ, али су у овој области иза првих десет економија.

Најмање вриједности и најлошију позицију од чланица заузимају: Мађарска, Пољска, Чешка и Бугарска.

Таб. 16.2. Индекс зелене економије у Европској унији, 2022 (Dual Citizen 2022)

Table 16.2. European Union Green Economy Index, 2022 (Dual Citizen 2022)

Ранг	Земље чланице ЕУ	Вриједност индекса
1	Шведска	0,799
2	Француска	0,744
3	Данска	0,742
4	Аустрија	0,711
5	Ирска	0,703
6	Португал	0,701
7	Летонија	0,697
8	Луксембург	0,696
9	Белгија	0,693
10	Шпанија	0,689
11	Финска	0,688
12	Холандија	0,685
13	Њемачка	0,674
14	Малта	0,672
15	Италија	0,669
16	Литванија	0,668
17	Хрватска	0,667
18	Естонија	0,666
19	Словенија	0,639
20	Румунија	0,623
21	Грчка	0,617
22	Кипар	0,613
23	Словачка	0,606
24	Бугарска	0,604
25	Чешка	0,585
26	Пољска	0,559
27	Мађарска	0,557

У наставку рада представљена је анализа појединих индикатора који улазе у састав GGEI, оцијењене су тенденције кретања и упоређен је ранг појединих земаља према одређеним индикаторима са позицијом земље у GGEI.

Суочене са проблемом климатских промјена, земље постављају одређене циљеве за смањење емисија гасова стаклене баште у контексту састанака и форума и на националном и на међународном плану. Тако је намјера и ЕУ да достигне климатску неутралност до 2050. године, а тај циљ, укључујући привремени циљ смањења емисија за 55% до 2030. године, постављен у Европском закону о клими (Европски парламент 2018). Унија је покренула разне иницијативе за постизање свих циљева у овом контексту. Једна од њих је Уредба о расподјели терета. Њоме су постављени обавезујући циљеви за смањење емисија гасова стаклене баште за сваку земљу чланицу у секторима који су у GGEI дефинисани као они што стварају већину гасова стаклене баште у Унији (око 60% укупних емисија ЕУ).

Циљ смањења за је 29% до 2030. године. У смањењу емисија треба да учествују све чланице. Стога је постигнут договор којим се утврђују годишњи национални циљеви и успоставља оквир потребан за секторе на које се односи расподјела терета. Национални циљеви израчунати су према БДП по становнику, а са распоном смањења емисија 10–40% у односу на 2005. годину. У складу са дефинисаним циљевима (Таб. 16.3. и 16.4), анализирана је тенденција у емисији CO₂ и извршена компарација изабраних земаља у емисији CO₂, једног од фактора стварања гасова стаклене баште, али и однос емисије CO₂ са економском снагом анализираних земаља. Очигледно је да земље које су међу прворангираних десет земаља према GGEI већином имају најмању емисију CO₂ по становнику. У овој групи једино је изузетак Ирска, која је у 2018. години имала емисију знатно изнад просјека (12,5 тона CO₂ по становнику).

Најбољи резултат је евидентиран у Шведској, која је у односу на Ирску имала око четири пута мање емисије угљен-диоксида по становнику. Када се пореде земље из сегмента изабране развијене земље значајно већу емисију CO₂ по становнику од просјека имају Канада и САД. Што се тиче Јапана, може се рећи да води активну политику против климатских промјена, јер вриједности емисије CO₂, не прелазе емисије које остварују неке европске нордијске земље (Данска и Исланд). Такође, вриједности емисија у Кини указују на ниво приближан неким европским земљама. Међутим, треба узети у обзир чињеницу да је ријеч о релативном показатељу, те да је у називнику број становника (који је за Кину велики), те може довести до забуне приликом закључивања. И земље Западног Балкана имају мало веће вриједности од просјека у земљама са најбољом позицијом у GGEI. Међутим, овдје треба имати на уму да земље нашег региона, укључујући и БиХ, имају мању привредну активност, тако да се добија јаснија слика из Таб. 16.4, у којој се компарирају емисије гасова стаклене баште са оствареним БДП-ом.

Таб. 16.3. Емисије угљен-диоксида по становнику (тона CO₂ по становнику)
(Climate Watch Data 2022a)

Table 16.3. Carbon dioxide emissions per capita (tonnes of CO₂ per capita)
(Climate Watch Data 2022a)

Ранг GGEI	Земља/година	2015	2016	2017	2018
Првих десет земаља у GGEI					
1	Шведска	2,92	3,4	3,32	3,03
2	Швајцарска	5,57	5,57	5,4	5,21
3	Норвешка	5,85	5,69	5,45	5,38
4	Француска	5,59	5,57	5,6	5,39
5	Данска	8,08	8,78	8,32	8,19
6	Исланд	9,75	8,21	8,19	8,02
7	Аустрија	8,01	7,97	8,13	7,73
8	Велика Британија	7,48	7,1	6,82	6,66
9	Ирска	13,01	13,29	13,04	12,51
10	Португал	6,44	6,48	6,98	6,49
Изабране развијене земље					
37	Канада	23,56	20,51	20,72	20,95
38	САД	17,67	17,79	17,51	18,04
47	Јапан	9,6	9,68	9,58	9,27
58	Кина	8,1	8,09	8,21	8,49
Земље из окружења					
22	Хрватска	5,02	4,39	4,6	4,37
28	Словенија	6,53	8,36	8,44	8,35
39	Албанија	2,91	3,08	3,28	3,22
57	Црна Гора	5,86	5,51	5,73	6,05
81	Србија	8,27	8,91	9,01	8,81
100	Македонија	5,01	4,98	5,23	4,98
127	Босна и Херцеговина	6,17	7,6	7,76	7,83

Кад се ставе у однос емисија CO₂ и БДП (Таб. 16.4), редослијед на рангу земаља у GGEI постаје другачији него у Таб. 16.3. Најбоље позиционирана земља тада је Исланд, а слиједи Швајцарска и Ирска. Нешто слабије резултате има Велика Британија, која такође показује да економску снагу не црпи на терет животне средине. То се може рећи и за остале земље на листи прворангираних десет у GGEI, уз изузетак Аустрије, која по овом показатељу има значајна одступања од просјека.

Код изабраних развијених земаља најбоље позициониране су САД, иако имају већу вриједност од првих десет земаља у GGEI, те је вриједност овог индикатора за готово десет пута мања од Кине, чија емисија прелази 200 тона CO₂ на створених милион долара САД БДП-а. Међу земљама из региона

најлошију позицију заузима БиХ. Такође, Србија и Црна Гора имају високе вриједности овог индикатора, које упућују да економска активност имплицира и висок ниво загађења животне средине, што је и иначе карактеристично за земље у развоју.

Таб. 16.4. Однос емисија угљен-диоксида и БДП (тона CO₂ на милион долара БДП) (Climate Watch Data 2022b)

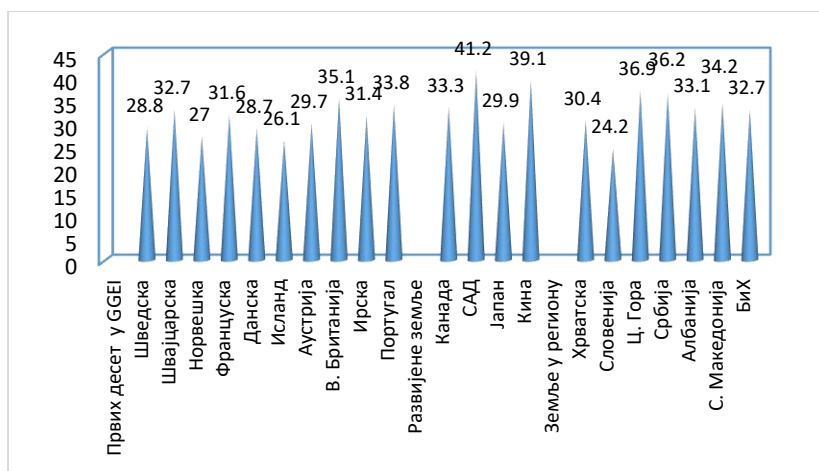
Table 16.4. Carbon dioxide to GDP ratio (tonnes of CO₂ per million GDP USD) (Climate Watch Data 2022b)

Ранг GGEI	Земља/година	2015	2016	2017	2018
Првих десет земаља у GGEI					
1	Шведска	14,95	13,98	13,43	13,08
2	Швајцарска	7,57	7,82	7,59	7,06
3	Норвешка	16,00	16,45	15,99	14,33
4	Француска	18,56	19,08	16,24	14,82
5	Данска	11,24	11,23	11,24	10,36
6	Исланд	30,15	6,63	5,17	3,82
7	Аустрија	27,63	27,43	25,9	23,31
8	Велика Британија	13,44	12,36	12,7	11,45
9	Ирска	12,45	12,6	11,6	10,8
10	Португал	28,26	26,36	26,07	23,21
Изабране развијене земље					
37	Канада	42,17	45,89	43,18	41,6
38	САД	23,99	23,63	22,17	22,24
47	Јапан	45,97	39,63	40,31	39,41
58	Кина	272,3	255,88	220,26	200,42
Земље у окружењу					
22	Хрватска	43,57	41,74	41,87	38,19
28	Словенија	37,16	36,48	35,96	34,78
39	Албанија	60,1	51,66	82,47	80,84
57	Црна Гора	44,04	39,26	43,86	35,66
81	Србија	87,33	94,36	82,67	80,16
100	Македонија	105,74	97,07	77,5	74,17
127	Босна и Херцеговина	130,76	121,37	121,1	118,73

Ћини коефицијент (*Gini index, Gini ratio*) представља најчешће кориштену мјеру дисперзије, односно то је мјера неједнакости дохотка (неједнакост расподјеле богатства). Генерално, показује и концентрацију тржишта, а коефицијент је произашао из Лоренцове криве дистрибуције (Поповић и Ерић 2021). Вриједности му се крећу између 0 и 1 (тј. од 0 до 100), гдје низак Ћини коефицијент представља уједначену расподјелу богатства, а висок Ћини

коэффициент представља неједнаку расподјелу. Постоје и одређене критике у мјерењу Ђини коефицијента, јер се сматра да не узима у обзир демографску структуру становништва (Cobham et al. 2015). Тако нпр. државе са старијом структуром или високим наталитетом имају висок ниво Ђини коефицијента, који и у том случају имплицира на неједнаку доходовну расподјелу. Упркос уоченим недостацима, Ђини коефицијент се користи као важан индикатор у формирању GGEI. Посматрано на нивоу свијета, Ђини коефицијент се креће у интервалу од око 23% (скандинавске и неке средњоевропске државе) и до око 60% (углавном афричке државе и Латинска Америка). За државе OECD Ђини коефицијент се креће у распону од 23% до 50%, при чему је за Словачку најнижи (23%), а за Костарику највиши (49,3%). Државе у Африци имају највише Ђини коефицијенте, при чему Јужноафричка Република има највећу неуједначеност расподјеле доходака са 63% (World Bank 2016).

На графикону (Граф. 16.1) су анализирани вриједности овог коефицијента за првих десет земаља GGEI, изабраних развијених земаља и земаља из окружења.

Граф. 16.1. Ђини коефицијент дистрибуције доходака у посматраним земљама у постоцима (UN DATA-world of information 2022)

Graph. 16.1. Gini income distribution coefficient in the observed countries, % (UN DATA-world of information 2022)

Када се посматра десет земаља прворангираних у GGEI, најбољу расподјелу богатства има Исланд (26,1%), затим Норвешка (27%), а слиједе их и друге нордијске земље, Шведска и Данска, са нешто већим Ђини коефицијентом. Из ове групе већу дисперзију дистрибуције доходака у односу на остале имају Велика Британија (35,1%) и Португал (33,8%). Међу изабраним развијеним

економијама у графикону је приказано да једино Јапан има вриједност испод 30%, остале земље имају већу дисперзију доходака, која се креће од 33% у Канади до 41,2% у САД. Иако има високу вриједност од 39,1%, Кина је у претходним годинама значајно напредовала и смањила велике неједнакости доходака.

У земљама региона у већини случајева су Ђини коефицијенти виши од просјека десет прворангираних земаља у GGEI. Изузетак је Словенија, која је међу најбоље рангираним земљама региона по расподјели богатства. Најлошију позицију у региону имају Црна Гора (36,9%) и Србија (36,2%).

16.4. Дискусија и закључци

Иако не постоји универзална дефиниција, зеленом економијом може се назвати свака активност у производњи, размјени и потрошњи са ниским емисијама угљеника, ресурсно ефикасна и друштвено укључива. У околностима гдје економска активност захтијева све већу употребу ограничених природних ресурса, зелена економија се јавља као пријека потреба одрживог развоја. Овај приступ стога представља услов, а не алтернативу одрживом развоју.

Пораст значаја зелене економије довео је до појаве великог броја глобалних иницијатива и међународних конференција о овој теми. Као најпознатија, у том контексту се истиче Иницијатива за зелену економију из 2008. године (иницијатор је Програм Уједињених нација за животну средину). Глобални зелени договор је резултат наведене иницијативе. У њему су предложене глобалне политике и циљеви одрживог развоја. Осим наведених, за међународну промоцију зелене економије значајну улогу имају и: Конференција Уједињених нација о трговини и развоју (UNCTAD), Одјељење Уједињених нација за економска и социјална питања (UNDESA), Секретаријат Конференције Уједињених нација о одрживом развоју (UNCSD), Организација за економску сарадњу и развој (OECD) и др. Европска унија је такође значајан заговорник овог концепта. Тако је, на примјер, Европски зелени план (*European Green Deal*) резултат намјере стварања конкурентне и ресурсно ефикасне економије, важне за сваку чланицу.

Значај зелене економије прати повећано интересовање јавности, политичких актера и научних радника за ову област. Да би се пратио напредак земаља у примјени зелене економије, настоји се створити адекватан инструментариј за што егзактније евалуације. До сада је публиковано неколико међународних извјештаја са композитним индексима. Помоћу њих се

настоји, преко квантитативних и квалитативних индикатора, досљедно репрезентовати мјерење успјешности зелене економије у свијету.

У овом истраживању је за оцјену успјешности земаља кориштен глобални индекс зелене економије, назван по истоименом пројекту УН (GGEI). То је композитни индекс састављен од четири димензије и више индикатора у оквиру сваке димензије. У раду су представљени најновији резултати овог индекса, узимајући у обзир рангирање земаља и пондерисане вриједности индекса за сваку анализирану земљу. У истраживање су укључене земље које су сврстане у 90. перцентил посљедњег доступног извјештаја, затим су изабране неке развијене земље и оне које су регионално повезане са БиХ. Такође, у раду су представљени резултати изабраних подиндикатора из састава GGEI за наведене земље.

Анализе су показале да европске земље имају примат на плану зелене економије. Прије свих се истичу нордијске, али и неке средњоевропске земље (Шведска, Швајцарска и Норвешка су у врху ранг-листе GGEI). На бази анализа може се закључити да ове земље имају конкретне политике развоја зелене економије, а то се одражава на њихов свеукупни развој. Увидјело се да су економије са значајним учешћем у стварању свјетског БДП-а (Канада, САД, Јапан и Кина) знатно од 90-ог перцентиља на ранг-љествици индекса зелене економије, што упућује на закључак да стварање свог националног производа више црпи на терет ограничених ресурса, а мање у правцу економске и еколошке одрживости. Већина земаља из нашег окружења налази се у 3. и 4. квинтилу на ранг-листи индекса зелене економије. Изузетак је Албанија, која је на 39. позицији и за 2022. годину остварила је вриједност индекса 0,566. Босна и Херцеговина је од свих земаља ближег окружења на најлошијој позицији и заузима 127. мјесто. Може се закључити да БиХ и земље њеног окружења заостају на пољу еколошке свијести у односу на већину земаља Европе и свијета. Заостатак земаља из окружења за развијеном Европом на пољу зелене економије примјетан је готово у свим индикаторима из којих је састављен GGEI. Резултат су: већа загађеност ваздуха (Таб. 16.3. и 16.4), неравномјерна дистрибуција богатства становништва (Граф. 16.1), занемаривање водених ресурса, неадекватно управљања отпадом, пријетња утицаја климатских промјена итд. Боља перспектива у овој области за земље из окружења могућа је уз континуирано повећавање свијести свих актера о значају заштите животне средине и зелене економије. Препоруке креаторима економских политика усмјерене су на правце свих димензија од којих је састављен глобални индекс зелене економије. Нарочито су потребна побољшања у областима декарбонизације, енергетске ефикасности, улагања у обновљиве изворе енергије, повећања друштвене свијести о значају економске и еколошке одрживости и др.

Претпоставка за реализацију препорука је усклађивање са стандардима Европске уније из свих области зелене економије и заштите животне средине (нпр. квалитет ваздуха, воде, управљање отпадом, рециклирање и др.). То уједно значи и убрзање зелених улагања (један од индикатора у GGEI) у управљање отпадом, осавремењивање мјерења квалитета ваздуха и воде итд. Такође, зелене инвестиционе капацитете треба усмјерити на афирмацију различитих сектора зелене економије, нпр. органске и еколошки прихватљиве пољопривреде али и других економских сектора и дјелатности.

Литература

- Amidžić S, Kurteš S, Rajčević P (2016) The Competitiveness in the Light of the Balassa-Samuelson Effect. *Eur. J. Multidiscip. Stud.* 1(3):15–27.
doi:10.26417/ejms.v1i3.p15-27
- Амићић С, Куртеш С, Рајчевић П (2016) Утицај стране помоћи на привредни раст и конкурентност земље. *Пословне студије.* 15–16:43–60.
doi:10.7251/POS1616043A
- Амићић С, Куртеш С, Рајчевић П (2020) Има ли "Crowding out" ефекта у Републици Српској? IX научна конференција са међународним учешћем, Јахорински пословни форум 2020. Реални и финансијски сектор у свјетлу нових технологија, нових свјетских кретања и нових изазова, Јахорина, 23–25. март 2020. године. стр 159–164. Доступно на:
<https://jbf.ekofis.ues.rs.ba/images/2020/Zbornik%20radova%20JPF%202020.pdf>, Приступљено: 10. јуна 2022
- Barbier E (2010) How is the global green new deal going? *Nature.* 464(7290):832–833. doi:10.1038/464832a
- Вуковић С, Ђорић Г, Лисјак Д (2020) Приручник за зелену економију и зелено предузетништво. ФОРС Монтенегро. Подгорица, Црна Гора. Доступно на:
<http://forsmontenegro.org/wp-content/uploads/2020/02/Zelena-ekonomija-prirucnik-4mail.pdf>, Приступљено: 10. јуна 2022
- D'amato D, Korhonen J (2021) Integrating the green economy, circular economy and bioeconomy in a strategic sustainability framework. *Ecol. Econ.* 188(107143). doi:10.1016/j.ecolecon.2021.107143
- Dual Citizen (2022) Performance Index. Доступно на:
<https://dualcitizeninc.com/performance-index/>, Приступљено: 10. јуна 2022
- Европска комисија (2019) Документ 52019DC0640. Доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:52019DC0640>, Приступљено: 10. јуна 2022
- Европска комисија. (2019) Европски зелени план. Брисел: Европска комисија. Доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

- content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52019DC0640&from=EN,
Приступљено: 10. јуна 2022
- Европска комисија. (2022) Зелена агенда за Западни Балкан. Enhanced EU engagement with the Western Balkans – Publications. Доступно на: <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-11/factsheet%20green%20agenda%20nov2022.pdf>, Приступљено: 10. јуна 2022
- Европски парламент (2018) Вијести Европски парламент. Доступно на: www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20180208STO97442/smanjenje-emisija-staklenickih-plinova-u-eu-u-nacionalni-ciljevi-za-2030, Приступљено: 10. јуна 2022
- Ерић О (2018) Education and Economic Growth of the Western Balkans Countries. *ECON.-Innov. Econ. Res.* 6(2):27–35. doi:10.2478/eoik-2018-0021
- Ерић О, Бјелић Ј, Ковачевић С (2021b) Macroeconomic determinants of Investment in the Balkan countries. *Acta Econ.* 19(35):19–33. doi:10.7251/ACE2135019B
- Ерић О, Поповић Г, Бјелић Ј (2021a) Economic response of the European countries to the first wave of COVID-19. *EMC Review.* 21(1):63–78. doi:10.7251/EMC2101063E
- IRENA (2022) Statistics Time Series. Доступно на: www.irena.org/Statistics/View-Data-by-Topic/Capacity-and-Generation/Statistics-Time-Series, Приступљено: 10. јуна 2022
- Krugman P (2010, 4 7) Building a Green Economy. *New York Times Magazine*. Доступно на: www.nytimes.com/2010/04/11/magazine/11Economy-t.html, Приступљено: 10. јуна 2022
- Kurteš S, Amidžić S, Vidović N (2021) Economic Freedom and Global Competitiveness of Economies. 8th REDETE Conference: Geopolitics and the Political Economy of Conflict in the Balkans and the Eastern Mediterranean: Refugees, Energy Sector and Prospects for the Future, Banja Luka: September 03–05, 2021, 130–140. Доступно на: www.redete.org/assets/content/conf-prog/conf-proceedings-2021.pdf#page=130, Приступљено: 10. јуна 2022
- Куртеш С, Амиџић С (2011a) Интеграциони процеси тржишта рада као одговор на кризу у транзиционим привредама. *Acta Econ.* 9(14):313–337. Доступно на: <http://ae.ef.unibl.org/index.php/ae/article/view/163>, Приступљено: 10. јуна 2022
- Куртеш С, Амиџић С (2011b) Стратешка одређења у укључивању Републике Српске на свјетско тржиште. *Финансинг*, стр 20–34. Доступно на: http://financingscience.org/wp-content/uploads/2019/09/skpr_211.pdf, Приступљено: 10. јуна 2022
- Куртеш С, Амиџић С (2017) Конкурентност и раст малих отворених економија. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци.
- Pearce D (1992) Green economics. *Environmental Values*, 1(1):3–13. Доступно на: www.environmentandsociety.org/node/5454, Приступљено: 10. јуна 2022

- Pearce D, Markandya A, Barbier E (1989) *Blueprint 1: for a green economy* (2013 e-print; First published in 1989). London: Routledge.
doi:10.4324/9781315070223
- Popović G, Erić O (2018) Economic development of the Western Balkans and European Union investments. *Econ. Res.-Ekon. Istraz.* 31(1):1539–1556.
doi:10.1080/1331677X.2018.1498009
- Popović G, Erić O, Bjelić J (2020) Factor Analysis of Prices and Agricultural Production in the European Union. *ECON.-Innov. Econ. Res.* 8(1):73–81. doi:10.2478/eoik-2020-0001
- Popović G, Erić O, Stanić S (2021) Effects of technological changes and trade liberalisation on industrial development in the Western Balkan Countries. *Econ. Res.-Ekon. Istraz.* (1):2873–2889. doi:10.1080/1331677X.2020.1845967
- Popović G, Erić O, Stanić S, Krajišnik M (2019) Education, technological changes and economic development of Bosnia and Herzegovina. *Int. J. Cogn. Res. Sci. Eng. Educ.* 7(2):77–86. doi:10.5937/IJCRSEE1902077P
- Поповић Г, Ерић О (2021) Европска економска интеграција. Бања Лука: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.
- Ризнић Д, Урошевић С, Вуковић М, Стевић З (2017) Економски аспекти одрживог развоја и утицај на животну средину. Зборник Међународне конференције о обновљивим изворима електричне енергије, 4:139–147. Доступно на: www.izdanja.smeits.rs/index.php/mkoiee/article/view/2659, Приступљено: 10. јуна 2022
- UN DATA-world of information (2022) GINI index (World Bank estimate). World Development Indicators; The World Bank: Доступно на: http://data.un.org/Data.aspx?d=WDI&f=Indicator_Code%3AS.I.POV.GINI, Приступљено: 10. јуна 2022
- United Nations Environment Program – UNEP (2009a) *Global green new deal: policy brief*. UNEP. Доступно на: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/7903/A_Global_Green_New_Deal_Policy_Brief.pdf?sequence=3&isAllowed=, Приступљено: 10. јуна 2022
- United Nations Environment Program – UNEP (2009b) *Annual Report*. Доступно на: <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/7742/-UNEP%202008%20Annual%20Report-2009837.pdf?sequence=3&isAllowed=,> Приступљено: 10. јуна 2022
- Climate Watch Data (2022a) *Historical GHG Emissions per capita*. Climate Watch Data. Доступно на: www.climatewatchdata.org/ghg-emissions?calculation=PER_CAPITA&end_year=2018&gases=all-ghg®ions=ALB%2CAUT%2CBIH%2CHR%2CDNK%2CFRA%2CISL%2CMKD%2CMNE%2CNOR%2CPT%2CSR%2CSWE%2CCHE%2CGBR%2CUSA%2CIRL&start_year=1990, Приступљено: 10. јуна 2022
- Climate Watch Data (2022b) *Historical GHG Emissions per GDP milion*. Climate Watch Data. Доступно на: www.climatewatchdata.org/ghg-

- emissions?calculation=PER_GDP&end_year=2018§ors=manufacturing-construction&source=CAIT&start_year=2005, Приступљено: 10. јуна 2022
- Cobham A, Schlogl L, Sumner A (2015) Inequality and the Tails: The Palma Proposition and Ratio Revisited. United Nations, Department of Economic & Social Affairs. United Nations. Доступно на: www.un.org/esa/desa/papers/2015/wp143_2015.pdf, Приступљено: 10. јуна 2022
- World Bank (2016) Poverty and Prosperity 2016/Taking on Inequality. Washington: The World Bank Group. Доступно на: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25078/9781464809583.pdf>, Приступљено: 10. јуна 2022

Green Economy and Climate Neutrality

Ognjen Erić, Siniša Kurteš, Srđan Amidžić

Summary

Green Economy pertains to a quite complex approach to economic development. This concept is present in many segments of life, so the Green Economy can be said to be an economic, but at the same time multidisciplinary development phenomenon. The goal of Green Economy is to achieve economic growth and development while reducing the risk of environmental destruction. Thus, it is closely related to environmental economy, but with a higher degree of participation of public policies in its implementation. Given the limited natural resources, continuous and progressive population growth in the world, the Green Economy is emerging as an economic development necessity. Hence, there is a growing interest of public policy makers around the world in this approach to economic development. In accordance with world tendencies, there is a need to analyse the situation and prospects of the Green Economy.

By comparing relevant elements of the green economy at the international level (i.e. in the European Union), the region, but also in Bosnia and Herzegovina, this paper seeks to identify advantages and disadvantages as well as key potentials for future economic development in this context. Analyses have shown that European countries have an advantage in terms of Green Economy. It can be concluded that these countries have specific policies for the development of Green Economy, which is reflected in their overall development. Also, economies with a significant share of world GDP (Canada, USA, Japan and China) are far from the 90th percentile in the Green Economy Index, which implies that creating their production is more at the expense of limited resources and less in the direction of economic and environmental sustainability. When it comes to countries from our immediate surroundings, most countries are in the 3rd and 4th quarters on the ranking list of the Global Green Economy Index. The lag of the neighbouring countries behind the developed Europe in the field of green economy is visible in almost all indicators incorporated in GGEI. A better perspective in this area for the surrounding countries is possible with continuous raising of awareness of all actors about the importance of ecology and the Green Economy.

Recommendations to economic policy makers are aimed at all areas of the Global Green Economy Index, including the following improvements: decarbonisation, energy efficiency, investment in renewable energy sources, raising public awareness

of the importance of economic and environmental sustainability, etc. As a precondition for the implementation of the recommendations, it is necessary to harmonize with the standards of the European Union in all areas of Green Economy and Environmental Protection.

Keywords: Green Economy, Climate Neutrality, sustainable development, Global Green Economy Index, European Union

